

Interpellationssvar

Dnr 24KS515-2
2024-12-13

Kommunfullmäktige

Svar på interpellation från Vänsterpartiet (V) - Stök och våld i skolan

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 25 november 2024, väckte Owe Hellberg - Vänsterpartiet (V) följande interpellation.

”Under hösten 2023 och under vårterminen i år gjordes 500 interna anmälningar om hot och våld i Gävles kommunala skolor. I flera fall gjordes anmälningar för en och samma händelse. Anmälningarna handlar om våld elever emellan men mycket handlar om elevers våld mot personal. Skolpersonal får utstå sparkar, slag, spott och kränkningar i form av könskränkande ordalag.

Läraryrskommitténs ordförande Anna Söderlund uttrycker sig enligt följande: Det är fruktansvärt, man ska inte behöva gå och vara rädd på jobbet.

Med anledning av följande ställer jag följande frågor:

1. Hur hanteras orosanmälningarna som kommer in?
2. Vilken beredskap och rutiner finns vid akuta situationer där elever och personal far illa?
3. Vilka möjligheter till ett långsiktigt stöd finns för elever som uppenbart behöver detta?
4. Hur går processen till och hur lång tid tar det att få ett dokumenterat stöd?”

Daniel Olsson (S), Utbildningsnämndens ordförande fick i uppdrag att besvara interpellationen.

Som svar på interpellationen vill jag anföra följande

1. Hur hanteras orosanmälningarna som kommer in?

Personal

I Gävle kommun används rapporteringssystemet Stella för att anmäla tillbud och arbetsskada. Enligt den rutin som finns går cheferna igenom med sina medarbetare när och hur ett tillbud/arbetsskada ska rapporteras i Stella. När en anmälan om ett tillbud/arbetsskada sker får chefen ett mejl om detta. Denne samtalar då med berörd medarbetare. Chefen utreder, upprättar en åtgärdsplan samt följer upp tillbudet/arbetsskadan. Dokumentationen kring tillbudet/arbetsskadan görs i Stella. Arbetsskada anmäls alltid till Försäkringskassan av chef, direkt i Stella. Ansökan om ersättning för arbetsskada till AFA kan göras både av chef och medarbetare. Efter att ärendet anses avslutat så avslutar ansvarig chef ärendet i Stella. I systemet Stratsys kan chef och skyddsombud dokumentera och värdera tillbud. Tillbud och arbetsskador följs upp på skyddskommitté/facklig samverkan.

Elever

Om en elev kränker en annan elev anmäls detta enligt det system som finns för ändamålet, för närvarande Questback. Detsamma gäller om personal kränker elev. En utredning görs, i enlighet med skollagen 6 kap 10 §. Om utredningen visar att en kränkning har skett vidtas åtgärder. Åtgärderna följs upp och utvärderas. När kränkningen har upphört avslutas ärendet. Även om bedömningen görs att ingen kränkning skett i skollagens mening kan åtgärder behöva vidtas utifrån andra parametrar. Om den kränkande behandlingen även inneburit skada eller tillbud görs också en anmälan i systemet Stella.

Om en elev, som exempelvis utsatt en annan elev för en kränkning, blir avstängd ska socialnämnden informeras om skolans beslut om den avstängda eleven är under 18 år. När det finns en misstanke om att ett barn far illa har personalen en skyldighet att göra en anmälan till socialnämnden. Med barn avses här alla barn och elever under 18 år.

Den enda situation när det utifrån skollagen finns en reglerad skyldighet för skolan att göra en polisanmälan är om skolan har omhändertagit stöldgods, narkotika, dopningsmedel, knivar och andra vapen eller hälsofarliga varor från en elev. Då ska rektorn snabbt anmäla detta till polisen. I andra fall om en elev gör något som skulle kunna vara ett brott är det upp till rektorn och annan skolpersonal att ta ställning till om en polisanmälan ska göras.

I ärenden som hanteras av polis- eller socialtjänst och som rör kränkande behandling måste skolan fortfarande genomföra en egen utredning av kränkande behandling i enlighet med skollagen.

2. Vilken beredskap och rutiner finns vid akuta situationer där elever och personal far illa?

För personalen styrs detta utifrån det systematiska arbetsmiljöarbetet, SAM. Inom ramen för SAM ska arbetsförhållandena regelbundet undersökas i syfte att förebygga ohälsa och/eller olycksfall/tillbud i arbetet. Det ska göras riskbedömningar genom att identifiera risker, bedöma hur allvarliga riskerna är och prioritera, därefter ska åtgärder vidtas och handlingsplan skrivas. De risker som upptäcks ska åtgärdas. Målet är att risken ska försvinna men ibland är inte detta möjligt, då måste man i stället minska eller kontrollera riskerna så mycket det går.

Varje skola har en egen krisplan. Biträdande rektor går igenom krisplanen med all personal i augusti och i januari. Därefter går varje arbetslag igenom krisplanen utifrån arbetslagets förutsättningar för att säkerställa att samtlig personal vet vad som gäller i just deras arbetslag, då förutsättningarna för de olika arbetslagen kan se olika ut. Krisplanen tar bland annat upp hot och våld, utrymning och inrymning samt rädda liv, larva och reducera skador.

När det gäller elevperspektivet ska enligt skollagen utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Om det krävs kan skolan behöva använda disciplinära åtgärder.¹ De åtgärder som kan vidtas är utvisning, kvarsittning och försittning, omhändertagande av föremål, skriftlig varning, tillfällig placering inom samma skolenhet, tillfällig placering vid annan skolenhet eller på annan plats inom huvudmannens organisation, placering utan tidsbegränsning vid annan skolenhet samt avstängning. Personalen får dessutom vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar.

Skolan kan i vissa fall behöva ha kontakt med polisen, både i brottsförebyggande syfte och om bråk och oroligheter har förekommit. Det är rektor som beslutar om polisen ska få samtala med elever eller inte i skolans lokaler.

3. Vilka möjligheter till ett långsiktigt stöd finns för elever som uppenbart behöver detta?

Elever har rätt till stöd i form av extra anpassningar och särskilt stöd. Detta regleras i skollagen.

¹ 5 kap skollagen

I 3 kap 5 § skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om inte annat följer av 7 §.

I 3 kap 7 § skollagen anges att om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att extra anpassningar har getts inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att extra anpassningar inte skulle vara tillräckliga. I så fall ska anmälan till rektorn göras omedelbart, även om extra anpassningar inte har prövats först. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. I utredningen ska samråd ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart att det inte behövs. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd.

Enligt 3 kap 9 § ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Det är elevens behov av särskilt stöd och hur det behovet ska tillgodoses som ska framgå av åtgärdsprogrammet. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektor får inte överlåta sin beslutanderätt om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt², i form av distansundervisning och annan undervisning³ eller i form av anpassad studiegång⁴.

Utgångspunkten är att elever i behov av särskilt stöd ska få det stödet i den ordinarie undervisningsgrupp eleven tillhör. De särskilda skäl som kan anföras för ett beslut om särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning är kopplade till möjligheten att skapa bättre förutsättningar att pedagogiskt hantera elevens stödbehov. Vid beslut om åtgärd ska en bedömning av elevens bästa göras, vilket innebär en bedömning av vilka konsekvenser ett beslut eller åtgärd får för barnet. Det är viktigt att särskilt stöd i form av särskild undervisningsgrupp används först efter att stödmöjligheterna inom den ordinarie undervisningen prövats i tillräcklig omfattning.

Elevers rätt till särskilt stöd i gymnasieskolan skiljer sig inte nämnvärt från reglerna för grundskolan. Man kan dock konstatera att gymnasieskolan, som

² Enligt 3 kap 11 §

³ Enligt 3 kap 11 a §

⁴ Enligt 3 kap 12 §

en frivillig skolform, inte har fullt lika långtgående skyldigheter som grundskolan när det gäller elevers stödbehov. Tillämpningsområdet för de specifika stödinsatserna särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning och anpassad studiegång gäller enbart grundskolan och motsvarande skolformer.

Även reglerna om särskilt stöd i form av distansundervisning skiljer sig åt mellan de obligatoriska skolformerna och utbildning på gymnasial nivå.

Elevhälsa har identifierats som ett viktigt område för att nå utbildningsnämndens prioriterade mål avseende kraftigt förbättrade resultat i skolan. Elevhälsan består av de professioner som tillsammans med skolledning och i nära samarbete med skolans lärare och övrig personal arbetar för att främja elevers lärande och utveckling. Det finns en elevhälsoplan för Gävle kommuns grundskolor vilken ska bidra till likvärdighet mellan kommunens skolor. Varje rektorsområde eller enhet kan komplettera elevhälsoplanen med lokala rutiner. På skolorna bedrivs både åtgärdande, förebyggande och hälsofrämjande arbete. Inom ramen för det åtgärdande arbetet ligger extra anpassningar och särskilt stöd. Fokus ligger på arbetet med ledning och stimulans samt en tillgänglig lärmiljö för att minska behovet av extra anpassningar och särskilt stöd.

På samtliga skolor finns elevhälsoteam där både lokalt och centralt organiserad elevhälsopersonal arbetar tillsammans med skolledningen. Det finns också centralt organiserad elevhälsopersonal som arbetar ut mot alla skolor.

4. Hur går processen till och hur lång tid tar det att få ett dokumenterat stöd?

Om arbetet med ledning och stimulans i klassrummet inte är tillräckligt och en elev riskerar att inte utvecklas i riktning mot utbildningens mål eller uppvisar andra svårigheter ges eleven skyndsamt stöd i form av extra anpassningar i det ordinarie arbetet i verksamheterna.

Arbetet med extra anpassningar sker till stor del av undervisande lärare och i arbetslaget. Om de extra anpassningarna inte är tillräckliga för att leda till att eleven utvecklas i riktning mot kunskapskraven eller om svårigheterna inte minskar så behöver anpassningarna intensifieras och anpassas ytterligare utifrån elevens behov i samråd med elevhälsan.

Om stödinsatsen trots detta inte är tillräckligt gör lärare eller annan skolpersonal en anmälan till rektor. Rektor ansvarar för att utreda elevens behov av särskilt stöd. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilt stöd fattar rektor beslut om att ett åtgärdsprogram ska upprättas. Om utredningen å andra sidan visar att eleven inte är i behov av särskilt stöd fattar rektorn beslut om att inte upprätta ett åtgärdsprogram.

Behovet av särskilt stöd ska, som nämnts, även utredas om elever uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation än svårigheter i just själva skolarbetet. I vissa fall kan det vara nödvändigt att samarbeta med socialtjänsten eller barn- och ungdomspsykiatrien kring elevens stödbehov.

När det gäller tidsaspekten ska stöd i form av extra anpassningar alltså ges skyndsamt. Tidpunkten för hur länge extra anpassningar ska ges innan anmälan till rektor görs bedöms i varje enskilt fall. När en anmälan har gjorts ska elevens behov av särskilt stöd utredas skyndsamt. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Insatser som ses som särskilt stöd kan vara placering i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning, anpassad studiegång eller elevassistent.

Det finns ingen tidsgräns för hur lång tid utredningen får ta. Huvudprincipen är att det ska ske skyndsamt, så eleven får det stöd den behöver så fort som möjligt. Det är också nödvändigt att eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att medverka i utredningen, samt att deras synpunkter och förslag vägs in när beslut fattas. Utredningen ska genomföras med beaktande av bestämmelsen om särskild hänsyn till barnets bästa i [1 kap 10 §](#) skollagen. Det finns inte något lagstadgat krav på att dokumentera stöd i form av extra anpassningar. Utredning av särskilt stöd samt åtgärdsprogram ska dokumenteras.

Daniel Olsson (S)
Ordförande Utbildningsnämnden